

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Nc/1/2023
Identifikačné číslo spisu:	1116219365
Dátum vydania rozhodnutia:	07.03.2023
Meno a priezvisko:	Mgr. Peter Melicher
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1116219365.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: S.. F.. Z. N., bytom X. X, X., proti žalovanej: Slovenská republika - Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom Račianska 71, Bratislava, o náhradu škody vo výške 448.132,77 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 9 C 102/2016, o vylúčení sudkyne Krajského súdu v Bratislave z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 6 Co 33/2021, takto

rozhodol:

Sudkyňa Krajského súdu v Bratislave Mgr. Jana Janics Bajánková n i e j e vylúčená z prejednávania a rozhodovania sporu vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 6 Co 33/2021.

Odôvodnenie

1. Žalobca v prebiehajúcom odvolacom konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 6 Co 33/2021 uplatnil dňa 21.2.2023 námietku zaujatosti voči predsedníčke senátu 6 Co Krajského súdu v Bratislave Mgr. Jane Janics Bajánkovej. O možnosti jej podania sa dozvedel dňa 16. februára 2023, keď mu bol elektronicky oznámený termín verejného vyhlásenia rozsudku o nim podanom odvolaní. Poukázal na skutočnosť, že v inom jeho spore vedenom na tom istom súde pod sp. zn. 6 Co 25/2022 došlo k vylúčeniu sudkyne Mgr. Jany Janics Bajánkovej. Podľa žalobcu v uvedenom odvolacom konaní (sp. zn. 6 Co 25/2022) sudkyňa o dôvodoch vylúčenia vedela, no ďalej vo veci konala, čo podľa žalobcu zakladá dôvod minimálne na jej disciplinárne potrestanie. Aj preto podľa žalobcu sudkyňa nie je garanciou spravodlivého a nestranného rozhodovania v spore 6 Co 33/2021 (aj z pohľadu nestranného pozorovateľa). Existuje dôvodné podozrenie, že verejné vyhlásenie rozsudku na deň 28.2.2023 nesleduje poctivý úmysel, je pomstou za žalobcom zistené a odhalené prehmaty nadužívania práva sudkyňou - Mgr. Janou Janics Bajánkovou, teda je tu zjavná absencia nestrannosti a dobromyseľnosti.

2. Sudkyňa Krajského súdu v Bratislave - Mgr. Jana Janics Bajánková, ako predsedníčka senátu 6 Co, vo vzťahu k dôvodom jej vylúčenia uznesením predsedu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 6 Co 25/2022 uviedla, že v uvedenej veci bola vylúčená z rozhodovania z dôvodu, že v tejto veci rozhodovala ako členka dovolacieho senátu jej matka JUDr. Jana Bajánková. Vo vzťahu k samotnej námietke uviedla, že k predmetu sporu, stranám sporu, či k ich zástupcom nemá žiaden vzťah. S odvolateľom prišla do kontaktu len v rámci rozhodovacej činnosti.

Negatívny postoj k žalobcovi nemá ani vzhľadom na jeho podanie, ktorým iniciuje disciplinárne konanie voči jej osobe. Pokiaľ žalobca tvrdí, že vytýčený termín verejného vyhlásenia rozsudku vo veci sp. zn. 6 Co 33/2021 je „pomstou za ním zistené a odhalené prehmaty nadužívania práva“ z jeho strany ide o ničím nekonkretizované útoky voči jej osobe, no ani tieto jeho vyjadrenia v nej nevyvolali negatívny postoj voči žalobcovi a vo veci sa necíti byť zaujatá.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd nadriadený Krajskému súdu v Bratislave [§ 54 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)] posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti u namietanej sudkyne odvolacieho senátu 6 Co Krajského súdu v Bratislave z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci.

4. Podľa § 49 ods. 1 CSP je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

5. Podľa § 52 ods. 1 CSP strana má právo z dôvodov uvedených v § 49 uplatniť námietku zaujatosti.

6. Podľa čl. 48 ods. 1 veta prvá Ústavného zákona č. 460/1992 Zb. z 1. septembra 1992 v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavy“) nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

7. Účelom citovaného ustanovenia § 49 ods. 1 CSP je prispieť k nestrannému prejednávaniu sporu (veci), k nezaujatému prístupu k stranám (účastníkom), ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktoré sú z hľadiska vylúčenia sudcu považované za právne relevantné. Týmito skutočnosťami sú právne významné vzťahy sudcu, a to jeho vzťah: a/ k sporu (veci), v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c/ k zástupcom strán sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní.

8. Rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 Listiny základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno iba výnimočne a zo závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. V zásade platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a so zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hroziaceho rizika, že by v spore mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Pri posudzovaní týchto dôvodov v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) a napokon aj na závery, ku ktorým dospela doterajšia súdno-aplikačná prax najvyššieho súdu.

7
8
9

9.1. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku).

9.2. Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku).

9.3. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych príznakov. Uplatňuje sa tzv. teória zdania nezaujatosti podľa ktorej platí, že „spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná“. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (napr. rozhodnutie vo veci Delcourt proti Belgicku). Rozhodujúcim prvkom pri posudzovaní námietky zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava strany je objektívne oprávnená a relevantná. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokúvania a rozhodovania sporu), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danému sporu, stranám alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

10. Existencia oprávnených pochybností o nestrannosti sudcu závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybnosti o nestrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať za objektívne oprávnenú. Len nestranný súd totiž poskytuje stranám rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97). Z judikatúry ESLP a ústavného súdu možno vyvodíť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podradiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, či sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu, k stranám, k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní disponuje.

11. Pokiaľ ide o subjektívny aspekt nestrannosti namietanej sudkyne možno konštatovať, že predsedníčka senátu Mgr. Jana Janics Bajánková sa necíti byť zaujatá, pretože podľa jej tvrdenia tu neexistuje žiaden vzťah (k sporu, k stranám, ani ich zástupcom), pre ktorý by bolo možné pochybovať o jej nezaujatosti. Vyjadrenia namietanej sudkyne neindikujú v tejto rovine odôvodnené pochybnosti o jej nezaujatosti.

12. Žalobca poukazuje na zaujatosť sudkyne, pretože poukázal na jej „nadužívanie práva“ v konaní vedenom na odvolacom súde pod sp. zn. 6 Co 25/2022 v dôsledku, čoho sa domáha iniciovania disciplinárneho konania voči predsedníčke senátu. V tejto súvislosti možno uviesť, že samotná skutočnosť, že strana (či jej zástupca) návrh na začatie (nejakého) konania voči sudcovi, alebo začatie takého konania iniciovala, nie je v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaná za dôvod, ktorý by bez ďalšieho zakladal vylúčenie sudcu v zmysle ustanovenia § 49 ods. 1 CSP (4 Nc 5/2021, v tejto súvislosti vid' tiež 5 Nc 41/2004, 2 Ndob 39/2010). Až v prípade, ak by sudca v dôsledku proti nemu smerujúceho určitého podania (napríklad sťažnosti, civilnej žaloby, trestného oznámenia, podnetu na začatie disciplinárneho konania) nedokázal zachovať požadovaný nadhľad a zo všetkých okolností prejednávanej veci by bolo zrejmé, že stratil schopnosť pristupovať nezaujato k sporu, stranám sporu, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní, boli by dané podmienky pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania podľa § 49 ods. 1 CSP, nie však z dôvodu samotného podania návrhu na začatie konania proti sudcovi, ale z dôvodu, že pod vplyvom podania tohto návrhu sa zmenil pôvodne neutrálny vzťah sudcu k sporu, stranám sporu alebo osobám zúčastneným na konaní.

13. Z vyjadrenia sudkyne nevyplýva, že by sa cítila z uvedeného dôvodu zaujatá. Ani zo žiadnych žalobcom tvrdených skutočností (ani náznakom) nevyplýva, že by žalobcova snaha o iniciovanie disciplinárneho konania voči sudkyňi pre jej postup v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 25/2022 ovplyvnila vzťah menovanej sudkyne k strane sporu v spore vedenom pod sp. zn. 6 Co 33/2021, v miere významnej pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu v zmysle § 49 ods. 1 CSP.

14. Pokiaľ žalobca o. i. uvádza, že vytýčenie verejného vyhlásenia rozsudku na 28.2.2023 je pomstou predsedníčky senátu, najvyšší súd pre úplnosť poznamenáva, že dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti (§ 49 ods. 3 CSP).

15. Vo svojej námietke zaujatosti žalobca neuviedol žiadne ďalšie konkrétne relevantné skutočnosti, ktoré by vzbudzovali pochybnosti o zaujatosti sudkyne.

16. Preto vychádzajúc z oboch uvedených hľadísk (objektívnej a subjektívnej stránky sudcovskej nezávislosti), najvyšší súd nezistil naplnenie predpokladov v zmysle § 49 ods. 1 CSP zakladajúcich pochybnosti o nezaujatosti Mgr. Jany Janics Bajánkovej, a preto rozhodol, že nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania v tomto spore.

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.